

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

10 एप्रिल 2024

राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय बातम्या

TSAT-1A

संदर्भ:

- सॅटेलाॅजिक सह भागीदारीत टाटा अॅडव्हान्स्ड सिस्टम्स लि (TASL) ने भारतातील पहिला खाजगी-निर्मित सब-मीटर रिझोल्यूशन सॅटेलाइट लाँच केला.
- TASL ने सॅटेलाॅजिकच्या सहकार्याने TSAT-1A, भारतातील पहिला खाजगीरित्या बांधलेला सब-मीटर रिझोल्यूशन पाळत ठेवणारा उपग्रह यशस्वीरित्या प्रक्षेपित केला आहे. भारताच्या अंतराळ क्षमतांमध्ये ही एक महत्त्वपूर्ण कामगिरी आहे.

लाँच तपशील:

- TSAT-1A हे केनेडी स्पेस सेंटर, फ्लोरिडा येथून 7 एप्रिल रोजी स्पेसएक्स फाल्कन 9 रॉकेटवर प्रक्षेपित करण्यात आले.
- हे कर्नाटकातील TASL च्या वेमागल सुविधेमध्ये एकत्र केले गेले.

तांत्रिक माहिती:

- TSAT-1A मल्टीस्पेक्ट्रल आणि हायपरस्पेक्ट्रल क्षमतांसह उच्च-रिझोल्यूशन ऑप्टिकल उपग्रह प्रतिमा देते.
- यात सब-मीटर रिझोल्यूशन (नेटिव्हली 0.5-0.8 मीटर) आहे जे सॉफ्टवेअर वापरून 0.5 ते 0.6-मीटर सुपर रिझोल्यूशनपर्यंत वाढवता येते.
- 50 किलो पेक्षा कमी वजनाचे, ते कमी-पृथ्वीच्या कक्षेत स्थित आहे, वाढीव संकलन क्षमता आणि उपग्रह प्रतिमांचे कमी विलंब वितरण सक्षम करते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- TSAT-1A चे उद्दिष्ट प्रामुख्याने भारतीय सशस्त्र दलांसह सरकारी एजन्सींना पुरवणे आहे, ज्यात व्यावसायिक ग्राहकांना सेवांचा विस्तार करण्याची योजना आहे.
- तिची झुकलेली कक्षा स्वारस्य असलेल्या क्षेत्रांमध्ये वारंवार पुनरावृत्ती करण्यास अनुमती देते, पाळत ठेवण्याची क्षमता वाढवते.
- उपग्रहांचे असेंब्ली, एकत्रीकरण आणि चाचणी, डेटा प्रोसेसिंग आणि उपग्रह नियंत्रण केंद्रांवर लक्ष केंद्रित करून अवकाश क्षेत्रातील आपली क्षमता वाढवण्याचे TASL चे उद्दिष्ट आहे.
- भविष्यातील प्रक्षेपणासाठी ISRO सोबत सहकार्य करण्याचीही कल्पना आहे.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

हवामान बदलाच्या विपरीत परिणामांविरुद्धचा अधिकार हा जगण्याचा अधिकार आणि समतेचा अधिकार याचाच भाग आहे

संदर्भ:

- सुप्रीम कोर्टाने कलम 14 आणि 21 ची व्याप्ती वाढवून "हवामान बदलाच्या प्रतिकूल परिणामांविरुद्धचा अधिकार" समाविष्ट केला आहे.

प्रकरणाची पार्श्वभूमी:

- पॉवर ट्रान्समिशन लाईन्समुळे ग्रेट इंडियन बस्टर्ड (GIB) च्या अधिवासाच्या नुकसानापासून संरक्षण करण्यासाठी याचिका दाखल करण्यात आली होती.
- 19 एप्रिल 2021 रोजी सर्वोच्च न्यायालयाने ओव्हरहेड ट्रान्समिशन लाईन्सवर निर्बंध आणण्याचे आदेश दिले आणि त्यांचे भूमिगत लाईनमध्ये रूपांतर करण्याचे सुचवले.
- पर्यावरण, वने, ऊर्जा आणि नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयांनी अक्षय ऊर्जा आणि तांत्रिक आव्हानांवरील आंतरराष्ट्रीय वचनबद्धतेचा हवाला देत सुधारणांची मागणी केली.

न्यायालयाचा निर्णय:

- तांत्रिक आव्हाने, भूसंपादन आणि खर्चामुळे आदेशाची अंमलबजावणी करण्यात येणाऱ्या व्यावहारिक अडचणी मान्य केल्या.
- नवीकरणीय ऊर्जेचे महत्त्व, विशेषतः सौर उर्जेवर आणि एकूणच पर्यावरण संरक्षणासह GIB संवर्धनाचा समतोल साधण्याची गरज यावर भर दिला.

तज्ञ समितीची स्थापना:

- भूप्रदेश, लोकसंख्येची घनता आणि पायाभूत सुविधा यासारख्या घटकांचा विचार करून, विशिष्ट भागात भूमिगत वीजवाहिन्यांच्या व्यवहार्यतेचे मूल्यांकन करण्यासाठी नऊ सदस्यीय समितीची स्थापना केली.
- या समितीला 31 जुलै 2024 पर्यंत केंद्र सरकारमार्फत अहवाल सादर करण्याचे निर्देश देण्यात आले होते.

विशिष्ट कायद्याचा अभाव:

- हवामान बदलाला मान्यता देणारी विविध सरकारी धोरणे असूनही, भारतात याला संबोधित करणारा कोणताही व्यापक कायदा नाही.
- हवामान बदलाच्या दुष्परिणामांविरुद्ध लोकांचा अजूनही हक्क आहे.

जीवन आणि आरोग्याच्या अधिकारावर परिणाम:

- जीवनाचा अधिकार पूर्णपणे प्राप्त होण्यासाठी स्वच्छ वातावरण महत्त्वाचे आहे.
- वायू प्रदूषण, रोग, दुष्काळ आणि अन्नाचा तुटवडा यासारख्या कारणांमुळे हवामान बदलाचा आरोग्यावर परिणाम होतो.
- हवामान बदलाचा सामना करण्यास असमर्थता जीवनाचा हक्क आणि कमी सेवा नसलेल्या समुदायांसाठी समानतेचा अधिकार या दोन्हींचे उल्लंघन करते.

सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय:

- कलम 14 आणि 21 च्या व्याप्तीचा विस्तार करून "हवामान बदलाच्या प्रतिकूल परिणामांविरुद्धचा अधिकार" समाविष्ट केला.

घटनात्मक तरतुदी:

- **कलम 48A** पर्यावरणाचे रक्षण आणि सुधारणा करण्याच्या राज्याच्या जबाबदारीवर जोर देते.
- **कलम 51A(g)** नागरिकांना नैसर्गिक पर्यावरणाचे रक्षण आणि सुधारणा करणे अनिवार्य करते.
- प्रत्यक्षपणे अंमलात आणण्यायोग्य नसतानाही, या तरतुदी नैसर्गिक जगाचे महत्त्व संविधानाने ओळखल्याचा संकेत देतात.

कलम 14 आणि 21 चे स्पष्टीकरण:

- कलम 21 जगण्याचा आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्याचा अधिकार मान्य करते.
- कलम 14 कायद्यासमोर समानता सुनिश्चित करते.
- या लेखांकडे स्वच्छ पर्यावरणाचा हक्क आणि हवामान बदलाच्या प्रभावापासून संरक्षणाचा स्रोत म्हणून पाहिले जाते.

अँटी डंपिंग

संदर्भ:

- डायरेक्टरेट जनरल ऑफ ट्रेड रेमेडीज (DGTR) ने चीन, युरोपियन युनियन, जपान आणि कोरिया येथून सोडियम सायनाइड (NaCN) आयातीवर अँटी-डंपिंग शुल्क लागू करण्याची शिफारस केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- जेव्हा आयात केलेल्या वस्तू त्यांच्या सामान्य मूल्यापेक्षा कमी किमतीत विकल्या जातात तेव्हा त्यांच्यावर अँटी डंपिंग शुल्क लादले जाते, ज्यामुळे आयात करणाऱ्या देशातील प्रतिस्पर्धी उत्पादनांच्या उत्पादकांना इजा होते.
- या शुल्काचा उद्देश डंपिंगमुळे झालेल्या व्यापारातील विकृती सुधारणे आणि न्याय्य व्यापाराची पुनर्स्थापना करणे हा आहे.

DGTR:

- डीजीटीआर ही एक भारतीय सरकारी संस्था आहे जी व्यापार समस्या हाताळते, ज्यात अनुचित व्यापार पद्धती आणि भारतीय व्यवसायांना हानी पोहोचवणाऱ्या अनुदानांचा समावेश आहे.
- 2018 मध्ये अनेक व्यापार-संबंधित निदेशालयांचे विलीनीकरण करून त्याची स्थापना करण्यात आली.
- DGTR वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालयाच्या वाणिज्य विभागाच्या अंतर्गत कार्यरत आहे आणि अँटी-डंपिंग आणि काउंटरवेलिंग झ्यूटी (CVD) प्रकरणे हाताळण्यासाठी, सुरक्षा उपायांसाठी आणि देशांतर्गत उद्योग आणि निर्यातदारांना व्यापार संरक्षण समर्थन प्रदान करण्यासाठी जबाबदार आहे.

NaCN:

- सोडियम सायनाइड (NaCN) हे विविध उद्योगांमध्ये वापरले जाणारे विषारी संयुग आहे.
- हे एक पांढरे, पाण्यात विरघळणारे घन आहे ज्यामध्ये धातूचे उच्च आकर्षण असते, ज्यामुळे ते अत्यंत विषारी बनते.
- त्याचा मुख्य उपयोग सोन्याच्या खाणकामात आहे, जिथे धातूच्या दिशेने त्याची प्रतिक्रिया वापरली जाते.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

ग्लाइसेमिक निर्देशांक

संदर्भ:

- नुकत्याच झालेल्या एका आंतरराष्ट्रीय अभ्यासात असे दिसून आले आहे की कमी ग्लायसेमिक इंडेक्स (GI) आणि कमी ग्लायसेमिक लोड (GL) असलेल्या आहारांचे पालन केल्याने टाइप 2 मधुमेहाची सुरुवात टाळता येऊ शकते.

बदल:

ग्लायसेमिक इंडेक्स (GI):

- जेवणानंतरच्या रक्तातील ग्लुकोजच्या प्रतिसादाच्या आधारावर GI कार्बोहायड्रेट-युक्त पदार्थांची क्रमवारी लावते.
- खाद्यपदार्थ 0 ते 100 च्या स्केलवर रँक केले जातात, शुद्ध ग्लुकोजचे मूल्य 100 असते.
- अन्नाचा GI जितका कमी होईल तितका तो रक्तातील साखरेची पातळी कमी करतो.
- फायबर किंवा फॅट जास्त असलेल्या पदार्थांमध्ये सामान्यतः कमी GI असतो, तर प्रक्रिया केलेल्या पदार्थांमध्ये GI जास्त असतो.

ग्लायसेमिक लोड (GL):

- GL विशिष्ट अन्नातील कार्बोहायड्रेट्सची गुणवत्ता आणि प्रमाण दोन्ही विचारात घेते.
- हे GI चे उत्पादन आणि सर्व्हिंगमधील कार्बोहायड्रेटचे प्रमाण आहे.

मधुमेहाचे प्रकार:

- **मधुमेह हा एक जुनाट आजार आहे** जो स्वादुपिंड पुरेशा प्रमाणात इन्सुलिन तयार करत नसल्यामुळे किंवा शरीराने तयार केलेले इन्सुलिन प्रभावीपणे वापरत नसल्यामुळे होतो.
- **प्रकार 1 मधुमेह:** या स्वयंप्रतिकार स्थितीमध्ये स्वादुपिंडातील इन्सुलिन-उत्पादक बीटा पेशींवर आक्रमण करणारी रोगप्रतिकारक शक्ती समाविष्ट असते, परिणामी इन्सुलिनचे उत्पादन कमी किंवा कमी होत नाही. हे बर्याचदा मुलांमध्ये आणि तरुण प्रौढांमध्ये निदान केले जाते.
- **प्रकार 2 मधुमेह:** हा प्रकार प्रामुख्याने शरीराने तयार केलेल्या इन्सुलिनच्या अप्रभावी वापरामुळे होतो, बहुतेकदा शरीराचे जास्त वजन आणि शारीरिक निष्क्रियतेमुळे.

Copyright © by Adda247

All rights are reserved. No part of this document may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of Adda247.